

Statsforvalteren I Trøndelag
Daniel Bergamelli
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Deres ref.: 2022/301

Vår ref.: 22/370

Vår dato: 10.02.2023

Saksbehandler: Kjersti Barbakken // Kontoret for
kvalifisering og sosiale tjenester

Svar på henvendelse vedr. samtykke til å utbetale økonomisk sosialhjelp til andre

Arbeids- og velferdsdirektoratet viser til henvendelse datert 11.10.22, hvor dere spør om et samtykke fra tjenestemottakeren er nok til at et NAV-kontor kan betale ut økonomisk sosialhjelp til en tredjepart (som en utleier, et strømselskap eller en tannlege), jf. sosialtjenesteloven § 22 og rundskrivet pkt. 4.22.1. Dere skriver at dere ikke har funnet kilder som støtter lovforståelsen rundskrivet gir uttrykk for.

Arbeids- og velferdsdirektoratets vurdering

Hovedregelen er at den som har søkt om økonomisk stønad, og fått dette innvilget, skal få stønaden utbetalt til seg. Dette følger av sosialtjenesteloven § 22 første ledd: «Når det ikke er truffet vedtak som nevnt i § 21 fjerde ledd, skal stønaden utbetales til den som har søkt om stønad».

I samme bestemmelse fremgår det at stønaden kan utbetales til andre dersom det er fattet vedtak om det i medhold av sosialtjenesteloven § 21 fjerde ledd. NAV-kontoret kan også bestemme at stønaden skal deles mellom de stønaden kommer til gode.

At stønaden kan utbetales til andre fordi tjenestemottaker har samtykket til dette, fremgår ikke direkte av lovteksten i sosialtjenesteloven § 22. Vi vurderer likevel at tjenestemottaker kan samtykke til at stønaden utbetales til andre. Det vises til vurderingen nedenfor.

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med tjenestemottaker, og det skal legges stor vekt på hva vedkommende mener (brukermedvirkning), jf. sosialtjenesteloven § 42. Dette har klar sammenheng med lovens mål om hjelp til selvhjelp. Den enkelte er nærmest til å kjenne egne behov og hva som kan bidra til å hjelpe vedkommende ut av en vanskelig livssituasjon.

NAV // ARBEIDS- OG VELFERDSDIREKTORATET // KONTORET FOR KVALIFISERING OG SOSIALE TJENESTER

Postadresse: Postboks 354 // 8601 MO I RANA
E-post: arbeids.og.velferdsdirektoratet@nav.no

www.nav.no //

I kartleggingsfasen av tjenestemottakers hjelpebehov, skal det derfor tas hensyn til hva tjenestemottaker selv ønsker og har behov for. NAV-kontoret skal råde og veilede tjenestemottaker til å ta gode avgjørelser til det beste for egen situasjon, slik at vedkommende når målet om å bli selvhjulpen. Det er viktig å være oppmerksom på at utbetaling av økonomisk stønad til andre vil røpe et klientforhold. Det bør derfor utformes ordninger som gjør det minst mulig byrdefullt og stigmatiserende for tjenestemottaker å motta stønaden på den måten, det vil si at den utbetales til andre.

Forvaltningsloven gir generelle regler om taushetsplikten, som gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, se forvaltningsloven § 13: «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får tilgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om noens personlige forhold [...]». Ved behandling av saker om tildeling av sosiale tjenester, er det gitt særlige regler for taushetsplikten som går foran og er strengere enn reglene i forvaltningsloven, jf. sosialtjenesteloven § 44.

Det følger av forvaltningsloven § 13 a nr. 1 at dersom den som har krav på taushet samtykker i at opplysningene gjøres kjent for andre, oppheves taushetsplikten så langt som samtykket gjelder. Samtykke skal gis frivillig. Tjenestemottaker skal ha fått og forstått informasjon om hva samtykket innebærer, hvilke opplysninger det gjelder, hvem som skal få opplysningene og konsekvensene av at opplysningene gis. Som utgangspunkt skal samtykket være skriftlig, og tjenestemottaker kan når som helst trekke tilbake samtykket.

Vi gjør oppmerksom på at et samtykke ikke er gyldig dersom det foreligger press for å samtykke eller dersom det oppstår negative konsekvenser dersom man ikke samtykker. Den enkelte må være i stand til å foreta et fritt valg.

Dere skriver at offentlige myndigheter vanligvis ikke kan bruke et samtykke som behandlingsgrunnlag for å håndtere personopplysninger, fordi det ujevne styrkeforholdet mellom personen og det offentlige taler imot at samtykket kan anses som frivillig. NAV-kontoret har imidlertid hjemmel i lov til å behandle tjenestemottakers personopplysninger i forbindelse med søknad om økonomisk stønad, jf. sosialtjenesteloven § 18.

Konklusjon

Så lenge vilkårene for et gyldig samtykke er (dokumentert) oppfylt, vil et samtykke være en måte for NAV-kontoret å gi fra seg informasjon ved å utbetale stønaden til f.eks. en kreditor. Som alltid må det gjøres konkrete og individuelle vurderinger i hver enkelt sak hva gjelder økonomisk stønad og utbetalingsform.

Med hilsen

Nina Strømmen
seksjonssjef
Kontoret for kvalifisering og sosiale tjenester

Kjersti Barbakken
seniorrådgiver
Kontoret for kvalifisering og sosiale tjenester

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur

Kopi til

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal
Statsforvaltaren i Rogaland
Statsforvaltaren i Vestland
Statsforvalteren i Agder
Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren i Nordland
Statsforvalteren i Oslo og Viken
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

ARBEIDS- OG VELFERDSDirektoratet AVD
FYRSTIKKALLÉEN
Postboks 354
8601 MO I RANA

Saksbehandler, innvalgstelefon
Daniel Bergamelli, 73199338

Ønske om lovtolkning - samtykke til å utbetale økonomisk sosialhjelp til andre

Statsforvalteren i Trøndelag ber Arbeids- og velferdsdirektoratet om svar på dette spørsmålet:

- Er et samtykke fra tjenestemottakeren nok til at et NAV-kontor kan betale ut økonomisk sosialhjelp til en tredjepart (som en utleier, et strømselskap eller en tannlege)?

Hvorfor spør vi om dette?

Sosialtjenesteloven § 22 regulerer utbetalingen av sosialhjelp. Dette er lovteksten:

«Når det ikke er truffet vedtak som nevnt i § 21 fjerde ledd, skal stønaden utbetales til den som har søkt om stønad. Dersom stønaden skal komme flere til gode, kan det bestemmes at den skal deles mellom dem.»

Som en kommentar til bestemmelsen, skriver direktoratet blant annet dette i rundskriv R35-00 punkt 4.22.1:

«Økonomisk stønad kan utbetales til andre hvis tjenestemottaker har gitt samtykke til dette, som for eksempel til utleier eller strømleverandør.»

Hva tenker vi selv?

Ordlyden i § 22 taler etter vårt syn klart for at det bare er to unntak fra hovedregelen om at NAV-kontoret må betale ut pengene til den som søker (jf. uttrykket «skal»):

1. Der NAV-kontoret fatter vedtak etter sosialtjenesteloven § 21 fjerde ledd (varer og tjenester).
2. Der NAV-kontoret bestemmer at sosialhjelpen skal deles mellom flere personer som støtten skal komme til gode.

Vi har ikke funnet noen andre kilder som støtter lovforståelsen som rundskrivet gir uttrykk for, altså at NAV-kontoret kan utbetale sosialhjelp til noen andre enn tjenestemottakeren (og familien til tjenestemottakeren) på grunn av et samtykke. Vi har undersøkt i forarbeidene til sosialtjenesteloven,

i tidligere rundskriv I-34/2001 og i høringsnotatet datert 25.06.2021 om endring av §§ 18 og 22 (som foreløpig ikke er fulgt opp).

Vi er kjent med at flere NAV-kontor ofte utbetaler økonomisk sosialhjelp direkte til tredjeparter, selv om det i flere saker mangler et dokumentert, klart samtykke. Vi forstår at det er en praktisk måte å sikre at pengene blir brukt til det tiltenkte formålet, og at både enkelte tjenestemottakere og NAV-kontor ønsker en slik løsning. Vi stiller likevel spørsmål ved om det er i tråd med regelverket, og vil vise til tre hensyn som kan tale imot at samtykke kan gi NAV-kontoret rett til å betale ut pengene til en tredjepart.

For det første vil en slik praksis frata tjenestemottakeren muligheten til å klage på at pengene blir utbetalt til noen andre. Ifølge rundskriv R35-00 punkt 4.22.1.1 kan man ikke klage på avgjørelsen om å betale ut til noen andre etter samtykke, mens man ifølge punkt 4.21.1.1 kan klage på avgjørelsen om å gi støtten som varer og tjenester. Vi stiller spørsmål ved om praksisen svekker rettssikkerheten til tjenestemottakeren, særlig der samtykket ikke er dokumentert klart nok.

For det andre vil en slik praksis forutsette at samtykket er gyldig. Offentlige myndigheter kan vanligvis ikke bruke et samtykke som behandlingsgrunnlag for å håndtere personopplysninger, fordi det ujevne styrkeforholdet mellom personen og det offentlige taler imot at samtykket kan anses som frivillig. Etter vårt syn må det samme være tilfelle for styrkeforholdet mellom en person som søker om sosiale tjenester og det offentlige ved NAV-kontoret. Vi stiller spørsmål ved om praksisen kan være lovlig uten at de er uttrykkelig lovregulert, slik det blant annet er for taushetsplikt, se forvaltningsloven § 13 a nr. 1.

For det tredje vil en slik praksis fungere som en begrenset frivillig forvaltning, men uten oppfølgingen som er nødvendig for å gjøre tjenestemottakeren mer selvstendig over tid, og uten en klar rett til å si opp forvaltningsavtalen. Praksisen vil gi tjenestemottakeren et mer passivt forhold til økonomien sin, og det kan gi problemer med å håndtere økonomien når vedkommende etter hvert ikke trenger sosialhjelp. Vi stiller spørsmål ved om praksisen støtter opp om det grunnleggende formålet med å gjøre tjenestemottakeren selvhjulp.

Vi ser frem til tilbakemeldingen fra dere.

Med hilsen

Hanne Reitan Øksnes (e.f.)
seksjonsleder
Seksjon NAV-Sosiale tjenester

Daniel Bergamelli
seniorrådgiver
Seksjon NAV-Sosiale tjenester

Dokumentet er elektronisk godkjent